

HRVATSKA KOMORA INŽENJERA GRAĐEVINARSTVA

15. Dani Hrvatske komore inženjera građevinarstva

Opatija, 2021.

Utjecaj više sile na ugovorne odnose

Saša Nikšić

Saša Nikšić, prof. dr. sc., Pravni fakultet u Zagrebu

Ugovorni i/ili zakonski režim

ZAKONSKI REŽIM

- **Izuzetak**: odstupanje o pravila o dužnosti ispunjenja obveze, odnosno pravila o odgovornosti za štetu
- Restriktivno tumačenje i primjena

UGOVORNI REŽIM

- **Pravilo**: ugovorne strane određuju kako različite okolnosti djeluju na ugovore
- te okolnosti mogu i ne moraju imati karakter više sile
- FIDIC i/ili drugi sporazum ugovornih strana

KOMBINIRANI REŽIM

- Ako sva pitanja nisu uređena ugovorom, ili su pojedine ugovorne odredbe nevaljane

Viša sila u Zakonu o obveznim odnosima (ZOO)

RAZLOG ZA OSLOBOĐENJE OD UGOVORNE OBVEZE

Članak 373.

(1) Kad je ispunjenje obveze jedne strane u dvostranoobveznom ugovoru postalo nemoguće zbog izvanrednih vanjskih događaja nastalih nakon sklapanja ugovora a prije dospelosti obveze, koji se u vrijeme sklapanja ugovora nisu mogli predvidjeti, niti ih je ugovorna strana mogla spriječiti, izbjeći ili otkloniti te za koje nije odgovorna ni jedna ni druga strana, gasi se i obveza druge strane, a ako je ova nešto ispunila od svoje obveze, može zahtijevati vraćanje po pravilima o vraćanju stečenog bez osnove.

RAZLOG ZA OSLOBOĐENJE OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU

Članak 343.

Dužnik se oslobađa odgovornosti za štetu ako dokaže da nije mogao ispuniti svoju obvezu, odnosno da je zakasnio s ispunjenjem obveze zbog vanjskih, izvanrednih i nepredvidivih okolnosti nastalih poslije sklapanja ugovora koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.

Viša sila – pojam i posljedice (ZOO)

POJAM

- Izvanredna
- Vanjska
- Nepredvidiva
- Nije se mogla izbjeći, spriječiti niti otkloniti

POSljedICE

- Prestanak ugovorne obveze
- Isključenje odgovornosti za štetu

Slični pravni instituti u ZOO-u

IZMJENA I RASKID UGOVORA ZBOG PROMIJENJENIH OKOLNOSTI

Članak 369.

(1) Ako bi zbog izvanrednih okolnosti nastalih nakon sklapanja ugovora, a koje se nisu mogle predvidjeti u vrijeme sklapanja ugovora, ispunjenje obveze za jednu ugovornu stranu postalo pretjerano otežano ili bi joj nanijelo pretjerano veliki gubitak, ona može zahtijevati da se ugovor izmijeni ili čak i raskine.

(2) Izmjenu ili raskid ugovora ne može zahtijevati strana koja se poziva na promijenjene okolnosti ako je bila dužna u vrijeme sklapanja ugovora uzeti u obzir te okolnosti ili ih je mogla izbjeći ili savladati.

(3) Strana koja zahtijeva izmjenju ili raskid ugovora ne može se pozivati na promijenjene okolnosti koje su nastupile nakon isteka roka određenog za ispunjenje njezine obveze.

...

POSLJEDICA: primarno izmjena, a izuzetno raskid ugovora

Ugovorni režim

BLAŽA ODGOVORNOST OD ZAKONSKE

- Npr. drukčiji pojam više sile
- Općenito ugovaranje klauzula za oslobodjenje od obveze/odgovornosti bez pozivanja na višu silu

STROŽA ODGOVORNOST OD ZAKONSKE

- Odgovornost za štetu i kada je posljedica više sile
- Nemogućnost pozivanja na višu silu kao razlog za produljenje roka ili dodatno plaćanje

Viša sila u FIDIC-u (1999)

- 19.1 (FIDIC 1999): izuzetan događaj ili okolnost:
 - (a) koja je izvan kontrole Ugovorne strane
 - (b) koju Ugovorna strana nije mogla razumno izbjeći prije sklapanja ugovora
 - (c) koju, kad je nastala, Ugovorna strana nije mogla razumno izbjeći ili savladati i
 - (d) Koja se ne može u bitnome pripisati drugoj Ugovornoj strani

Pojedini primjeri (FIDIC 1999)

- ako su ispunjeni uvjeti (a)-(d):
 - (i) rat, neprijateljstva (bilo objavljeni ili ne), invazije, napad inozemnih neprijatelja
 - (ii) pobuna, terorizam, revolucija, ustanak, vojna ili uzurpirana vlast ili građanski rat
 - (iii) izgredi, nemiri, neredi, štrajk ili obustava rada od strane osoba koje nisu Osoblje Izvođača i drugi zaposlenici Izvođača i Podizvođača
 - (iv) ratno streljivo, eksplozivni materijali, ionizirajuće zračenje ili radioaktivno zagađenje, osim ako to nije uzrokovano korištenjem od strane Izvođača takvog streljiva, eksploziva, zračenja ili radioaktivnosti i
 - (v) prirodne katastrofe kao potres, uragani, tajfuni ili vulkanska aktivnost.

Druge klauzule u FIDIC-u (prava Izvođača)

- 8.4 izvođač je ovlašten na produljenje roka zbog nepredvidivih okolnost koje utječu na raspoloživost Osoblja ili Sredstava uzrokovani epidemijom ili vladinim akcijama
- 8.5 kašnjenje uzrokovano vladinim akcijama
- 13.7 izmjene zakona ili nova tumačenja propisa

FIDIC 2017

- Nova klauzula 18 „Exceptional Event” (18 i 19 su zamijenile mjesta)
- Ne koristi naziv više sile, ali sadržaj klauzule 19.1 FIDIC 1999 ostao je u bitnome isti
- Razlog za promjenu naziva – „jurisdikcijska-neutralnost” (?)

